

๘๐ ปี ดร.อรัญ ธรรมโน

โดย วรากรณ์ สามโกเศศ

“ความทรงจำดีๆ ๘๐ ปีที่ผ่านมา”

เป็นหนังสือเกี่ยวกับชีวิตของผู้ใหญ่ในบ้านเมือง ท่านหนึ่งผู้มีวัตรปฏิบัติตั้งงามเป็นที่เคารพนับถือของลูกศิษย์เพื่อนร่วมงาน และลูกน้องจำนวนมาก ชีวิตของท่านนั้นอาจเรียกได้ว่าเป็นเรื่องเกือบเหลือเชื่อ เพราะ “มาจากไหนก็ไม่รู้” (คำของท่านเอง) แต่สามารถเติบโตเป็นข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ที่ไม่เคยมีชื่อเสียงมัวหมอง เคยเป็นอธิบดีมาหลายกรม จนเกษียณอายุด้วยตำแหน่งปลัดกระทรวงการคลัง ท่านคือ ดร.อรัญ ธรรมโน

ในคำนำท่านเขียนว่า “..ผมเกิดที่บ้านพักสถานีตำรวจภูธรอำเภอเบตง จังหวัดยะลา เมื่อวันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๗๗ พ่อเป็นพลตำรวจเอก แม่เป็นแม่บ้าน เมื่อพ่อพ้นจากราชการตำรวจมา เราก็ได้ย้ายมาอยู่ที่อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา พ่อเป็นคนขับรถโดยสารประจำทาง วิ่งระหว่างสงขลา-หาดใหญ่ แม่รับเสื้อโหลมาเย็บที่บ้านเป็นรายได้เสริม เมื่อพ่อถูกเครื่องบินฝ่ายพันธมิตรยิงเสียชีวิตในวันท้ายๆ ของสงครามโลก ครั้งที่ ๒ (ก.ค. ๒๔๘๘) ขณะที่พ่ออายุเพียง ๓๑ ปี แม่ไม่สามารถเลี้ยงดูพวกเราทั้ง ๕ คนได้ (ผู้ชาย ๓ คน ผู้หญิง ๒ คน ผมเป็นคนโต) จึงต้องแยกย้ายกระจัดกระจายกันไป แม่ต้องเลี้ยงดูลูกผู้หญิง ๒ คน ผมโชคดีที่หลังจากต้องอาศัยกับผู้ใหญ่ที่รู้จักกระยะสั้นๆ เจ้าอาวาสวัดโรงวาส อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา มารับอุปการะไว้ ผมได้อาศัยวัดอยู่จนกระทั่งสมัครสอบได้ชั้นเตรียมอุดมศึกษา แผนกอักษรศาสตร์ปีที่ ๒ เมื่อปี ๒๔๙๕

..ด้วยฉกเริ่มตันเช่นนี้ จึงต้องอาศัย Miracle ถ้าจะมาถึงวันนี้ได้ และ Miracle เล็กๆ ก็เกิดขึ้นกับผมเสมอมา แทบทุกครั้งที่มีความเดือดร้อนจำเป็นเกิดขึ้นก็ต้องมองไปบนท้องฟ้า สวรรค์มีตาทิพย์อยู่เสมอ เข้าใจทันทีว่าต้องลงมาช่วยแล้ว.....”

ดร.อรัญ เล่าถึงชีวิตเด็กวัด ๖ ปีกว่าว่า “..(เจ้าอาวาส) ท่านอธิการปลด ก็ไม่ได้สั่งเลที่มารับผมไว้ แยกภาระที่ท่านจะต้อง

พิณฆาตมาเลี้ยงเด็กอนาถาเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งคน ตั้งแต่วันนั้นมา จนถึงวันที่ท่านสิ้นบุญ ท่านก็ได้ทำหน้าที่เลี้ยงดูอย่างดีเลิศเท่าที่ท่านจะทำได้ เป็นทั้งพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู ผู้ดูแลความประพฤติ เป็นทุกอย่างทุกอย่างที่เราต้องการ ต้องยอมรับว่าถ้าไม่มีท่านก็ไม่แน่ว่าจะมีผมในฐานะนี้วันนี้...”

“..ผมมักจะแอบไปนั่งที่ศาลาวัด คิดถึงพ่อที่ตายไป คิดถึงแม่ที่อยู่ห่างไกล คิดถึงตัวเอง บางครั้งก็น้ำตาซึมๆ ท่านอธิการปลดคงสังเกตเห็นและเตือนว่า “ต่อไปมึงจะเป็นใหญ่เป็นโต เป็นเจ้าคนนายคน ต้องไม่อ่อนแอ อาย่าร้องไห้ขี้แย” ทำให้ผมได้มีมานะ ได้เข้าใจจุดหมายปลายทางในชีวิต.....”

หลังจากจบชั้นประถมจากโรงเรียนกลับเพชรศึกษาที่สงขลา ก็เรียนต่อที่โรงเรียน มทวชิราวุธอันมีชื่อเสียง ขณะเรียนเตรียมอุดมศึกษาแผนกอักษรศาสตร์ปีที่ ๑ สมัครสอบปีที่ ๒ ไปพร้อมกันก็สอบได้ที่ ๓๘ ของประเทศไทย และได้คะแนนยอดเยี่ยม ๒ หมวด คือ คณิตศาสตร์และภาษาฝรั่งเศส

ท่านกล่าวถึงครู ๓ ท่านที่มีบทบาทต่อความสำเร็จ “...ความรู้พื้นฐานไวยากรณ์ภาษาอังกฤษจากคุณครูรุ่ง ลัมภากร คะแนนยอดเยี่ยมทางคณิตศาสตร์ได้มาจากคุณครูเชียร เจริญวัฒนา คะแนนยอดเยี่ยมทางภาษาฝรั่งเศสมาจากคุณหญิงสุชาติา ถิระวัฒน์

ถ้าจะเปรียบเทียบการสมัครสอบเตรียมอุดมศึกษาครั้งนั้นเหมือนการแข่งขันกีฬาระดับชาติ ผมขอยกเครดิตในความมีส่วนใหญ่ให้กับยอดเทรนเนอร์คนสำคัญของผม คือ อาจารย์ คุณหญิงสุชาติา ถิระวัฒน์ อาจารย์ที่สวยที่สุดที่ผมเคยมี อาจารย์ได้ทุ่มเททุกอย่าง ให้ความรู้ทางวิชาการ ให้ความรู้เกี่ยวกับอาจารย์ผู้ออกข้อสอบ ให้เคล็ดลับในการสอบ และที่สำคัญที่สุดคือกำลังใจและความเมตตาที่มีอย่างเต็มเปี่ยม.....”

ดร.อรัญ เรียนต่อระดับอุดมศึกษาที่คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เรียนจบใน พ.ศ. ๒๔๙๗ สอบชิงทุน

รัฐบาลไทยด้วยคะแนนยอดเยี่ยมไปเรียนต่อปริญญาโทเศรษฐศาสตร์ที่ University of Michigan และจบปริญญาเอกเศรษฐศาสตร์จาก University of Oregon

อนาคตรุ่งโรจน์เมื่อกลับมารับราชการเป็นผู้อำนวยการกองการสามิต กรมสรรพสามิต เมื่ออายุ ๓๓ ปีเศษ แต่กว่าจะได้เป็นอธิบดีกรมสรรพสามิตก็อีก ๑๔ ปีกว่า ต้องเป็นผู้อำนวยการอยู่ ๘ ปี รองอธิบดีอีก ๖ ปี เคยเป็นอธิบดีกรมธนารักษ์ ผู้อำนวยการสำนักเศรษฐกิจการคลัง อธิบดีกรมศุลกากร ฯลฯ ก่อนเป็นอธิบดีก็ถูกคนอื่น ๆ ข้ามไปยาวนาน แต่ก็อดทนทำงาน และในที่สุดตำแหน่งสุดท้ายก็คือปลัดกระทรวงการคลัง

สำหรับชีวิตส่วนตัวท่านเล่าถึง “อาจารย์ป่วย เทพของผม” ซึ่งเป็นทั้งอาจารย์และผู้บังคับบัญชาที่ท่านเคารพรักสุดหัวใจ ท่านได้ไปเรียนขอความเมตตาารับเป็นเจ้าภาพแต่งงาน ซึ่งก็บังเอิญที่วันแต่งงานตรงกับวันวางศิลาฤกษ์ธนาคารแห่งประเทศไทย สาขาหาดใหญ่ ท่านก็ตัดสินใจ มอบให้คุณพิสุทธิ นิมนานเหมินทร์ รองผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย ไปแทน เพื่อไปเป็นประธานงานแต่งงาน

“...เช้าวันที่ ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๐๖ เวลาประมาณ ๙.๐๐น. ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย ดร.ป่วย อังภากรณ์ ขับรถออสตินคันเล็กๆ มาจอดที่หน้าบ้านชั้นเดียวเล็กๆ เลขที่ ๒๔๘ ซอยลาดพร้าว ๑๒ ถนนลาดพร้าว เพื่อมาเป็นประธานในพิธีหมั้นของ ดร.อรัญ ธรรมโน และนางสาวเรวดี ประดิษฐ์ทัศนีย์ การหลังน้ำพระพุทธรูปมรดกตอนเช้า เราได้เชิญแขกภายนอกคนเดียว คือ ท่านประธานในพิธี นับเป็นพิธีที่เล็กที่สุดแต่มีประธานที่ใหญ่ที่สุด..”

ดร.อรัญในสมัยรับราชการตอนต้น ได้เป็นอาจารย์พิเศษสอนวิชาการคลังที่เศรษฐศาสตร์ ธรรมศาสตร์เป็นเวลาหลายปี มีลูกศิษย์เป็นใหญ่เป็นโตในปัจจุบันจำนวนมาก ท่านเป็นอาจารย์ที่พูดจาสุภาพ อ่อนโยน เป็นสุภาพบุรุษผู้อุดมด้วยคุณธรรม มีความรู้ดีมากและสอนหนังสือเก่ง หนังสือของท่าน “ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการคลัง” ใช้เป็นตำราเศรษฐศาสตร์การคลังกันมายาวนานกว่า ๔๐ ปี และยังหาซื้อได้อยู่ในปัจจุบัน

ในวัยสูงอายุท่านเดินทางเรือสำราญกับครอบครัวทุกปี ครั้งหนึ่งบนเรือท่านได้พบ Sir Roger Moore (ผู้แสดงคนหนึ่งเป็น James Bond) ท่านได้คุยและถ่ายรูปด้วย ในหนังสือเล่มนี้ ดร.อรัญได้เล่าถึงถ้อยคำที่ Audrey Hepburn ชอบเป็นพิเศษ และ

Sir Roger ได้นำมาพูดให้ท่านฟัง ท่านได้นำมาแปลปิดท้ายหนังสือเล่มนี้ ข้อความนั้นมีดังต่อไปนี้

“...มีริมฝีปากที่มีเสน่ห์ สำหรับพูดแต่คำพูดที่เต็มไปด้วยความเมตตากรุณา

มีดวงตาที่น่ารัก สำหรับมองหาสิ่งที่ดีๆ ในตัวผู้อื่น มีรูปร่างที่สมส่วน เพื่อจะได้แบ่งปันอาหารให้แก่ผู้ทิวไทยบ้าง มีเส้นผมสลวย เพื่อให้เด็กด้อยโอกาสได้ลูบเล่นวันละครั้ง มีความสง่างาม เพื่อให้ก้าวอย่างด้วยความรู้สึกว่าคุณไม่ได้เดินคนเดียว

คนเราเหนือสิ่งอื่นใด ต้องการให้ตัวเองมีชีวิตชีวาขึ้น มีชีวิตใหม่ที่ดีขึ้น มีการปรับปรุงตัวเอง อยากให้สิ่งดีๆ กลับคืนมาเหมือนเดิมและอยากได้แก้ตัวในสิ่งที่พลาดไป

จำไว้ว่า ถ้าคุณต้องการมือช่วยเหลือ คุณจะพบที่ปลายแขนของคุณทั้งสองข้าง เมื่อคุณแก้ตัวลง คุณจะพบว่าคุณมีมืออยู่สองข้าง ข้างหนึ่งสำหรับช่วยเหลือตัวเอง อีกข้างหนึ่งสำหรับช่วยเหลือผู้อื่น

....ผมขอบวรวงสุดท้ายมากที่สุด ถ้ามีโอกาสต้องพยายามใช้มือเราช่วยเหลือผู้อื่นที่ด้อยโอกาสกว่า ด้อยฐานะกว่า อ่อนแอกว่า หรือโชคไม่ดีเท่าเรา อย่ามัวแต่มองตัวเราคนเดียว ผมเองได้พยายามใช้ชีวิตเช่นนี้มาตั้งแต่เป็นเด็กด้อยโอกาสจนกระทั่งวันนี้....”

อะไรเป็นปัจจัยเด่นที่ทำให้เด็กกำพร้าพ่อด้อยโอกาสคนหนึ่งพบ Miracle ในชีวิตได้ ...แม่ พระ ครูที่ดีในชีวิต โอกาส ผู้บังคับบัญชา คู่ชีวิต ความมีวินัย ความบากบั่นมานะ มั่นสมอง ความสามารถ ทักษะคติชีวิต จริยธรรมคุณธรรมส่วนตัว.....? ●